

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 27 december 2005

Mål nr

T 3637-04

KLAGANDE OCH MOTPART

FG

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat GL

KLAGANDE OCH MOTPART

X

Ombud och målsägandebiträde: Advokat AE

SAKEN

Skadestånd

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts dom den 16 juli 2004 i mål B 4539-04

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut, såvitt nu är i fråga.

För det biträde GL lämnat FG i Högsta domstolen fastställs ersättning enligt rättshjälpslagen till fyrtioettusensjuhundraatjugoan (41.721) kr, varav 29.635 kr för arbete, 8.094 kr för tidsspillan och 3.992 kr för utlägg. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 8.344 kr.

För sitt uppdrag som målsägandebiträde för FGs motpart tillerkänns AE ersättning av allmänna medel med trettioniotusenfemhundrasex (39.506) kr, varav 30.240 kr för arbete, 8.094 kr för tidsspillan och 1.172 kr för utlägg. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 7.901 kr.

Vad hovrätten förordnat om sekretess skall bestå.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Sedan såväl FG som hans motpart överklagat hovrättens dom har Högsta domstolen meddelat prövningstillstånd beträffande frågan om skadestånd men inte funnit skäl att meddela prövningstillstånd beträffande målet i övrigt. Hovrättens dom står därmed fast i dessa delar.

FG har härefter yrkat att skadeståndet bestäms till 90.000 kr jämte ränta, varav 60.000 kr för kränkning.

FGs motpart har yrkat att tingsrättens dom i skadeståndsdelen fastställs.

DOMSKÄL

Hovrätten har dömt FG för bl.a. grovt sexuellt utnyttjande av underårig vid tre tillfällen under tiden januari 1999 till januari 2003 och för sexuellt ofredande (6 kap. 4 § andra stycket och 7 § första stycket brottsbalken i bestämmelsernas lydelse före den 1 april 2005). Målsäganden är född år 1992.

Sedan hovrättens dom i brottmålsdelen vunnit laga kraft har FG medgett att han är skyldig att betala skadestånd för kränkning samt för sveda och värk. Målet i Högsta domstolen gäller skadeståndets belopp.

Det saknas anledning att sätta ned ersättningen för kränkning i förhållande till vad domstolarna har bestämt.

Sveda och värk är en av de skadeföljder som enligt 5 kap. 1 § första stycket 3 skadeståndslagen (1972:207) omfattas av skadeståndsskyldighet för personskada. För att någon skall ha rätt till ersättning för sveda och värk måste han eller hon alltså ha drabbats av en sådan skada. Begreppet personskada definieras inte i skadeståndslagen men har berörts i lagens förarbeten (se senast prop. 2000/01:68 s. 17 f.). Till personskada räknas såväl fysiska som psykiska defekttillstånd. För att psykiska besvär skall anses som personskada krävs att en medicinskt påvisbar effekt föreligger. Bevisbördan vilar på den som begär ersättning.

I lagen beskrivs sveda och värk som fysiskt och psykiskt lidande av övergående natur. Lagtexten fick denna lydelse genom en ändring som trädde i kraft den 1 januari 2002. Syftet med ändringen var att innebörden skulle framgå tydligare (se prop. 2000/01:68 s. 68). Någon ändring i sak var såle-

des inte avsedd. Sveda och värk avser lidande under akut sjuktid efter skadefallet, dvs. till dess att skadan läks eller ett varaktigt invaliditetstillstånd inträder. Ersättningen för sveda och värk bestäms i regel schablonmässigt med ledning av hjälptabeller som har utformats av Trafikskadenämnden. Högsta domstolen har i ett flertal fall godtagit denna praxis (se NJA 1972 s. 81, 1991 s. 766, 1992 s. 740 I, 1993 s. 68 och 2004 s. 26, jfr prop. 2000/01:68 s. 19 och 24 f.). För att ersättning för sveda och värk skall utgå krävs i allmänhet att den skadade har varit sjukskriven. När det gäller fall då sjukskrivning inte är aktuell, t.ex. beträffande barn och pensionärer, får den totala akuttiden uppskattas på grundval av annan medicinsk utredning. Enligt tabellerna bestäms ersättningen med utgångspunkt i ett grundbelopp per månad, som varierar med hänsyn till vårdformen, skadans art och vårdtidens längd.

Vid sexuella övergrepp mot barn är situationen ofta sådan att läkarbehandling inte förekommer i anslutning till övergreppen, eftersom dessa upptäcks först senare. Att det i dessa fall därför inte funnits medicinsk utredning om skadeverkningarna har i praxis inte hindrat att ersättning har lämnats för sveda och värk. Det har nämligen ansetts stå klart att den skadade genom övergreppen måste ha tillfogats medicinska besvär i form av t.ex. depression, oro, ångest, sömnbesvär m.m. (Jfr SOU 1992:84 s. 217 f.) I brist på närmare utredning om besvären måste ersättningen i dessa fall bestämmas efter schabloner. Brottsoffermyndigheten tillämpar ett normalbelopp om 30.000 kr för grova sexuella övergrepp mot barn även när det har varit fråga om flera övergrepp (se Brottsoffermyndighetens referatsamling 2003 s. 16). Denna schablon får godtas, men den skall givetvis inte tillämpas i sådana

fall där det finns utredning som gör det möjligt att bestämma ersättningens storlek med hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet. Det får antas att omständigheterna även i andra fall kan vara sådana att schablonen inte bör tillämpas, såsom då det är fråga om ett mycket stort antal övergrepp under lång tid.

FGs inställning får förstås så att han vitsordar att målsäganden har drabbats av personskada i form av psykiska besvär till följd av de sexuella övergreppen. Det finns ingen medicinsk utredning om besvärens art eller om akuttidens längd. Omständigheterna är sådana att ersättningen för sveda och värk får bestämmas med tillämpning av den förut nämnda schablonen. FG bör alltså åläggas att betala 30.000 kr i den delen.

Hovrättens domslut skall således fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Regner, Blomstrand (referent), Pripp och Lundius

Föredragande revisionssekreterare: Granditsky Hökeberg